

Türkiye ve Azerbaycan Arasında Tıp Alanında İlişkilerin Genişlenmesine Genel Bakış

Prof. Dr. Nuru Yusifoğlu BAYRAMOV

Azerbaycan Tıp Üniversitesi, Cerrahi Hastalıklar Anabilim Dalı Başkanı

Türkiye ile Azerbaycan arasında tıp sahesi üzere işbirliğinin tarihine qısaca bakılırsa, son 20 yılda önemli gelişmelerin olduğu görülmektedir. Bu gelişmelerin kronolojisini şartı olarak 3 dönemde incelemek mümkündür: **temel atma, Türkiye tiptinin Azerbaycan'da kendini isbatlama ve otrak proje dönemleri.**

İlk dönem olarak kayıt ettigimiz "temel atma" dönemi 90-ci yılları kapsamaktadır. Bu dönemde Türkiye tipi hızla ilerleyerek dünyanın modern sağlık alanındaki tüm yükselişleri takip etmekte ve ölkede uygulamaktaydı. Azerbaycan ise, geçmiş Sovyet sisteminden kurtularak bağımsız devlet kurması çabasıydı ve Karabağ savaşı gibi ciddi problemlerle uğraşırdı. Tip alanında ilk ilişkiler önce kişisel bazda idi. Bu ilkin kişisel ilişkilerin gerçekleşmesinde cerrahların ve gastroenterologların önemli rolü olmuştur. Özellikle Türkiye'den hocaların ve bilim adamlarının Moskova üzerinden Bakü'ye geliş ilk adım idi (1991). Ardından Azerbaycanlı cerrahların Türkiye GÜlhane Tıp Akademisine kongreye katılması gerçekleşti (1991).

İlkin ilişkilerde Azerbaycan Tıp Üniversitesi önemini de vurgulamak gerekmektedir. Bu Üniversitenin 10 nefer öğrencisinin İstanbul Üniversitesi Tıp Fakultesine eğitime gönderilmesi (1991), ardından Azerbaycan'ın 20 doktorunun Sağlık Bakanlığı'nın Türkiye'de 3 ay süreyle staj görmeleri kimi iliş-

kiler başladı (1993). Bu dönemin en önemli gelişmesi Azerbaycan'ın Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev ile Türkiye Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel arasında 1994-cü yılında Devletlerarası Anlaşmanın imzalanması oldu. Bu Anlaşma iki ülke arasında tüm alanlarda, o cümleden Tıp alanında işbirliği için hukuki zemin yarattı ve tipi kurumlar arasındaki işbirliği artımağa başladı. Sağlık Bakanlıklarının desteği ile Azerbaycan Tıp Üniversitesinin bir kaç öğretim üyeleri, Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Başkent Üniversitesi Orhan Nakli Hastanesi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi gibi hastanelerde uzun dönemli (2-5 yıl) eğitime ve bilimsel araştırmala rı gönderildi (1994). Azerbaycanlı cerrah, onkolog, gastroenterolog, pediatr, hematolog, ortoped ve diğer ihtisaslı bilim adamları Türkiye'nin çeşitli kentlerinde (Ankara, Kayseri, İstanbul, Antalya vb.) düzenlenen kongrelere davet olunarak, bilimsel sunum yapmağa başlıdilar. Kurumsal ve kişisel ilişkilerin gelişmesinde Türkiye Gastroenteroloji Cemiyetinin, Çocuk Hastalıkları birimleri ve Azerbaycan Cerrahlar, Gastroenterologlar, Onkologlar, Pediatrlar, Jinekologlar cemiyetlerinin önderliyini kay etmek gerekmekdedir. 1995-ci yılda Türk Gastroenteroloji Derneği ve Azerbaycan Cerrahlar Cemiyetinin önemli çabalarıyla Avrasiya Gastroenterologlar Derneği Türkiye'de yaradıldı. İlk toplantılarını Türkiye'de düzenleyen bu dernek ilk büyük kongresini 1997-ci yılında Bakü'de ger-

Gence (2009)

çekleştirdi. O dönemde Türkiye ve Azerbaycan arasında Tıp alanında düzenlenen en büyük kongrelerden biri olan bu toplantıya 40-dan fazla Türk bilim adamının katılması Azerbaycan tıppinin gelişmesinde ve ilişkilerin yaygınlaşmasında önemli rol oynadı. Sonraki yıllarda bu Dernek fealiyetini devam etdirerek, diğer ülkelerin de konrelere katılımını sağladı. Bu dönemde Azerbaycanlı doktorların Türkiye'de uzmanlık eğitimi alması işi yasal zeminlerde hazırlandı. Özellikle YÖK tarafından düzenlenen denglik sınavları, TUS'da Azerbaycan kontenjanının oluşturulması, Sağlık Bakanlıklararı arasında işbirliği protokolları, Azerbaycan Tehsil Nazirliğinin öğrenci gönderme projeleri, uzmanlık eğitimi için Türkiye kapılarını Azerbaycan'lilara geniş açtı.

2000-ci yılın evvelinde başlayan ikinci dönemin en büyük özelligi "Türkiye tıppinin kendini Azerbaycan'da isbat etme-

si" oldu. Artık Türkiye tıppı modern tıppı yakalamış, büyük ülkelerle bile yarışacak duruma gelmişti. Bu sırada Azerbaycanın ekonomik gelişme sahfasına kadem koymuştu, modern hastanelerle, uzmanlarla donanımlara ihtiyacı vardı. Bu dönemde tıp üzerine işbirlikleri hızla ilerlemeye ve gerçek sonuçlar vermeye başladı. Özellikle tıppi kurumlar arasında yeni işbirlikleri genişledi, Türkiye'de eğitim gören doktorlar Azerbaycan'a dönmeye başladı, Türkiye'li doktorlar Azerbaycan'da kalıcı ve geçici çalışmalar yaptılar, sağlık turizmi hızla arttı, uzmanlık eğitimine yönelenlerin sayı arttı.

Bu dönemin başlanmasında üç olayı vurgulamak gerekmektedir. Türkiye'nin öncül hastanelerinde eğitim gören doktorların Azerbaycan'a dönerek Türkiye'li hocalarıyla birlikte, Azerbaycan'da o dönemde en modern hastane olan Merkezi Klinik Hastanede çalışmaya başlamaları ve topluma modern

hizmet vermesi Türkiye tippine güven kazandırdı. Bunun yanı sıra Türkiye Hastanalarinde tedavi alıp gelenlerin iyi sonucları ve Türkiye'li Hocaların Bakü'de çalışmalarını bir tarafından Azerbaycan'a modern tippin girişini sağlarken, diğer tarafından Türkiye tippine toplumun Sovyet döneminden kalmış eski bakışını kökünden değiştirdi. Hastalar en iyi sağlık hizmetinin, öğrenciler en iyi tip eğitiminin, uzmanlar ise en modern tippin Moskova'da ve İran'da yok, Türkiye'de olduğu inancını kazandılar. Azerbaycan'ın başda Sağlık Bakanlığı, Azerbaycan Tibb Üniversitesi ve Eğitim-Araştırma Enstitülerini olmak üzere hemen-hemen tüm Tıp Kurumları, o cumleden tip dernekleri ile Türkiye'deki Üniversitelerinin Tıp Fakülterileri, Devlet Hastaneleri, Gastroenteroloji, Cerrahi, Onkoloji, Transplantasyon, Kardioloji, Kardiocerrahi, Nefroloji, Pediatri, Psikatri, Ortopedi, Radioloji, Hepatoloji, Jinekoloji, Stomatoloji Dernekleri ve çoksaylı diğer kurumlar arasında bire-bir ilişkiler kuruldu ve geliştirildi. 90-ci yıllarda Türkiye'de eğitim alan Azerbaycanlı doktorların sayı onlarca, branşları daha çok cerrahi ve gastroenteroloji ağırlıklı ve eğitim yerleri ise sadece Ankara ve İstanbul idise, 2000-ci yıllarda sayıları yüzlerle ölçülmeye başladı ve tüm tip alanlarını kapsadı. Günümüzde, Türkiye'de Azerbaycanlı doktorun eğitim görmediği tip fakültesi, Azerbaycanlı öğrencisi olmayan ünlü Türk Hocası bulmak çok zor.

Bu dönemde ilmi-praktik toplantılar başkent Bakü'den diğer kentlere de kaymağa başladı. Örneğin Türk Gastroenteroloji Vakfı ve ATXEM tarafından Gence'de (2009) ve Nahçıvan'da (2010) büyük kongreler düzenlendi. Türk Gastroenteroloji Derneği, Türk Gastroenteroloji Vakfı ve Hocaları onlarca Azerbaycanlı doktorların eğitimine destek verdiler, yetiştirdiler.

Hazırda yaşadığımız üçüncü dönem tahminen 2010-cu yılından başlamıştır. Bu dönemde iki ülkenin tip kurumları arasındaki işbirliği yeni sahfaya adımını atmıştır. Ortak projelerin üretilmesi özelliğini taşıyan bu dönem şübheleriz ki, iki ülkenin tippinin bütünleşmesi sağlayacak ve "Bir Millet iki Devlet" ilkesinin devamlılığına hizmet edecektir. Üniversitelarası öğrenci geçişleri, bilimsel projeleri, kursları, Türk Gastroenteroloji Derneği'nin Azerbaycanlı doktorları konuk üye kabulu, Türkiye Cerrahi Derneği'nin Sanal Akademi ve Cerrahi klavuzun web sitesini Azerbaycanlı cerrahların serbest gi-

rişine açmasını, Dernek ve kurumların eğitim kurslarını ve okullarını bunlara örnek getirmek olar.

1990-cı yıllarda Türkiye'de eğitim aldığım dönemde Hocalarımın özenle söylediğleri bu sözleri hatırlamak isterdim: "Türkiye ve Azerbaycan arasında tüm ilişkilerin, o cumleden tipde ilişkilerin hızla gelişmesi kaçınılmazdır. Bunu anlayan aydın insanlara ise bu gelişmelere katkıda bulunmak ve hız kazandırmak görevi düşer". 20 sene sonra bu düşüncenin doğru olduğunu görmek büyük mutluluktur.

Bu gün Azerbaycan'da tippin gelişmesinde Türkiye'nin yeri evezedilmezdir ve Azerbaycan'da modern sağlık hizmetini gerçekleştiren doktorlarımızın büyük kısmı Türkiye'de eğitim alanlardır. Tabii ki, bu gelişmelerin temelinde

Türkiye ve Azerbaycan'ı seven insanların büyük sevgisi durmaktadır. Yazıda bu insanların isimlerini teker-teker yazısı olsaydım, onlaca sahfayı bulurdum. Türkiye ve Azerbaycan tip ilişkilerinin gelişmesinde emeği geçen hocalara, uzmanlara, devlet ve iş adamlarına, kurumlara saygı ve sevgilerimi sunarım, isimlerini yazamadığım ve unutmuş olduğuma göre üzürtü dilerim.

Gaspıralı İsmail der ki "Dilde birlik, düşündede birlik, işte birlik". Türk dünyasının yol göstericisi bilim ve akıl olursa Gaspıralı, Atatürk ve Aliyev'in hayalleri de er geç gerçekleşecektir.

